

Herausgeber/vydavatel:
Text und Konzeption/text a námět:
Übersetzung ins Tschechische/
překlad do češtiny:
Gestaltung/ztvárnění:
Abbildungen/obrázky:

Naturpark Bayerischer Wald e.V.
Susanne Morgenroth, Alois Hofmann

Vladimir Mares
Rudi Mautner GmbH, Grafenau
Jaroslav Cerveny · Christian Deschka ·
Otto v. Helversen · Alois Hofmann ·
Rudi Leitl · Susanne Morgenroth ·
Andreas Zahn

Fledermausschutz in der Praxis

Ochrana netopýrů v praxi

Diese Broschüre wurde produziert mit finanzieller Unterstützung des Bayerischen Staatsministeriums für Umwelt, Gesundheit und Verbraucherschutz, der Regierung von Niederbayern - Höhere Naturschutzbehörde - und der Europäischen Union (Interreg III A)
© Naturpark Bayerischer Wald e.V. 7/2008/2.000

Nationale
Naturlandschaften

Národní Park
Chráněná Krajinná Oblast
Šumava

Naturpark
Bayerischer Wald

Fledermäuse brauchen unsere Hilfe!

Netopýři potřebují naši pomoc!

Fledermäuse nutzen im Laufe des Jahres verschiedene Lebensräume und Quartiere. Im Sommer ziehen die Weibchen in Gruppen, den sogenannten „Wochenstuben“, ihre 1 – 2 Jungen auf. Der Schutz dieser Quartiere ist für die Erhaltung der Fledermausvorkommen von ganz besonders großer Bedeutung. Im Herbst treffen sich Männchen und Weibchen zur Fortpflanzung in Balzquartieren. Den Winter überdauern die Fledermäuse im Winterschlaf. Sie sind in dieser Zeit sehr störungsempfindlich und benötigen deshalb ein sicheres Winterquartier. Je nachdem, wo sich die jeweiligen Arten im Laufe des Jahres überwiegend aufhalten, unterscheidet man zwischen Wald- und Gebäudefledermäusen.

Ein effektiver Schutz der Fledermäuse ist nur über die Erhaltung ihrer Lebensräume und Quartiere möglich. Was jeder Einzelne dazu beitragen kann, ist Inhalt dieser Broschüre.

Netopýři využívají v průběhu roku různé biotopy i příbytky. V létě vytvářejí samičky netopýřů společné kolonie mlád'at – tzv. mateřské školky. Samička má jedno až dvě mlád'ata. Ochrana těchto letních příbytků pro zachování netopýřích populací je obzvláště mimořádně důležitá. Na podzim v období páření se setkávají samci a samice ve společných nocležnách. Zimu netopýři přechkávají v zimním spánku. V tomto období jsou velmi citliví na rušení a potřebují proto bezpečný zimní byt. Podle toho v jakém prostředí se po převážnou část roku netopýři pohybují, rozděluje je na tzv. „lesní“ a „domovní“ netopýry.

Účinná ochrana netopýřů předpokládá zachování jejich životního prostředí a úkrytů. Jak jim můžete pomoci Vy, je obsahem této publikace.

Gebäudefledermäuse können viele verschiedene Quartiere in einem Haus und seinen Nebengebäuden bewohnen.

1. Fensterladen, 2. Wandverschalung, 3. Dachverschalung, 4. Firstbrett, 5. Kamin, 6. Dachboden, 7. Balkonverschalung, 8. Holzstoß, 9. Überlapende Bretter, 10. Mauer/Steinspalten.

Domovní netopýři nacházejí své úkryty v domech i v hospodářských budovách.

1. Okenice, 2. Obložení stěn, 3. Bedně ní střechy, 4. Štítové obložení, 5. Komin, 6. Půda, 7. Obložení balkónů, 8. Hrání palivového dřeva, 9. Křížení prken, 10. Spáry v kamenech.

Ein alter Baum bietet Fledermäusen viele Unterschlupfmöglichkeiten. In Baumhöhlen halten die Tiere sogar Winterschlaf. Ein alter, höhlenreicher Baum kann durch nichts ersetzt werden.

Starý strom může poskytnout lesním netopýřům mnohé příležitosti k úkrytu. V dutinách stromu tráví dokonce i svůj zimní spánek. Starý strom s mnoha dutinami nemůže být ničím nahrazen.

Fledermäuse und ihre Sommer-Quartiere

Druhy netopýrů a jejich letní úkryty

Jede einzelne Fledermaus hat ihre eigenen Quartiersprüche. Einige Arten – wie zum Beispiel die Kleine Hufeisennase – sind auf einen ganz bestimmten Quartiertyp angewiesen, während andere Arten – wie zum Beispiel das Braune Langohr – viele verschiedene Unterschlupfe nutzen können. Es gibt auch spezielle „Kirchenfledermäuse“ die ungestörte Kirchendachböden und –türme als Lebensraum bevorzugen.

Každý druh má své specifické nároky na úkryt. Například vrápenec malý je velmi náročný na „kvalitu ubytování“, kdežto jiný druh – jako například netopýr ušatý dokáže využít velmi různorodé úkryty. Existují rovněž speciálně „kostelní“ netopýři, kteří upřednostňují kostelní trámoví a věže.

Waldfledermäuse / Lesní netopýři

Die Rauhautfledermaus ist eine typische Waldfledermaus, die auf Baumquartiere und auf Fledermauskästen angewiesen ist.

Netopýr parkový (*Pipistrellus nathusii*) je úplně příkladným lesním druhem netopýra, kterému slouží za úkryt dutiny ve stromech. Rád využívá i umělých budek pro netopýry.

Die Wasserfledermaus lebt ausschließlich im Wald und besiedelt hier Baumquartiere wie Höhlen und Spalten aller Art – auch in niedriger Höhe.

Netopýr vodní (*Myotis daubentonii*) jeho životním prostorem jsou výlučně lesy. Obývá dutiny, trhliny a škvíry ve stromech – i poměrně nízko nad zemí.

Die Bechsteinfledermaus ist eine ausgeprägte Waldfledermaus. Sie ist auf eine große Zahl an Baumhöhlen und Fledermauskästen angewiesen.

Netopýr velkoučhý (*Myotis bechsteini*) je vyhraněně lesní druh. Je odkázán na dutiny ve stromech a na netopýří budky.

Der seltene Kleine Abendsegler lebt ausschließlich in lichten Wäldern in Baumhöhlen oder Fledermauskästen. Er benötigt große Baumhöhlen für seinen Winterschlaf.

Netopýr stromový (*Nyctalus leisleri*) žije výlučně v prosvětlených lesích ve stromových dutinách a budkách. Potřebuje k přezimování prostorné dutiny ve stromech.

Eine sehr typische Gebäudefledermaus ist die Zweifarbfledermaus. Sie ist oft unter Holzverschalungen von Häusern und Scheunen anzutreffen.

Netopýr pestrý (*Vespertilio murinus*) je typickým obyvatelem domů. Často jej nalezneme na dřevěném obložení domů i stodol.

Das Graue Langohr ist eine typische Gebäude- und vor allem Kirchenfledermaus. Sie lebt dort sehr versteckt in engen Spalten.

Netopýr dlouhouchý (*Plecotus austriacus*) je další typický druh domovních, ale především kostelních půd, kde se ukrývá v úzkých spárách mezi trámy.

Die Breitflügel-fledermaus kommt in der Region regelmäßig vor. Sie besiedelt gerne Spalten in den Dachböden von Häusern und Kirchen.

Netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*) je v naší oblasti běžný. Obsazuje rád skuliny na půdách domů i kostelů.

Gebäudefledermäuse / Domovní netopýři

Die seltene Kleine Hufeisennase hat ganz besondere Ansprüche an ihr Quartier. Diese typische Kirchenfledermaus benötigt warme, ungestörte Dachböden mit großen Einflugsöffnungen, durch die sie bequem hindurchfliegen kann.

Vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*) Tento vzácný druh je typický svými vyhraněnými nároky na obydlí. Je to vysloveně „kostelní“ druh, který vyžaduje prostorné, teplé a velmi klidné prostředí půdních prostorů sakrálních staveb s velkým vletovým otvorem.

Die Kleine Bartfledermaus wird häufig unter Holzverschalungen an Hauswänden entdeckt. Sie ist eine typische Gebäudefledermaus.

Netopýr vousatý (*Myotis mystacinus*) – další typický domovní druh bývá často nalezen na dřevěných prvcích fasád.

Das Große Mausohr kann Wochenstuben bis zu 1000 Individuen bilden. Es ist auf warme, große und ungestörte Räume angewiesen. Diese Art ist hauptsächlich auf Dachböden von Kirchen und Schlössern zu finden.

Netopýr velký (*Myotis myotis*) vytváří letní kolonie s mlád'aty o počtu až 1000 kusů. Je vázán na teplá, prostorná a nerušená přístřeší, proto mu vyhovují především půdní prostory kostelů a zámků.

Die **Nordfledermaus** kommt im Bayerischen Wald und im Böhmerwald häufig vor. Sie lebt in Gebäuden, vor allem unter der Dachverschalung.

Netopýr severní (*Eptesicus nilssonii*) je na Šumavě poměrně hojný. Žije na budovách, především v dřevěném obložení štítů.

Die stark verbreitete **Zwergfledermaus** ist eine typische Gebäudefledermaus. Sie kann fast alle Spalten an Gebäuden und Nebengebäuden nutzen.

Netopýr hvízdavý (*Pipistrellus pipistrellus*) Je to často se vyskytující druh - je typickým obyvatelem lidských staveb. Dovede na budovách využít každé skulinu.

Über die erst im Jahr 2000 entdeckte **Mückenfledermaus** ist noch wenig bekannt. Vermutlich besiedelt diese Art am liebsten Baumhöhlen.

Netopýr nejmenší (*Pipistrellus pigmaeus*) Tento vzácný netopýr byl objeven teprve v roce 2000. Jeho život není dosud blíže prozkoumán. Nejraději sídlí ve stromových dutinách.

Das häufig vorkommende **Braune Langohr** ist in seiner Quartierwahl nicht anspruchsvoll, es kann sowohl Kirchen, als auch Häuser, Bäume oder Vogel- und Fledermauskästen besiedeln.

Netopýr ušatý (*Plecotus auritus*) je poměrně hojný druh a není „na ubytování“ nijak náročný. Osidluje kostely, domy, stromy i ptačí a netopýří budky.

Gebäude- / Waldfledermäuse Domovní / Lesní netopýři

Der häufige **Große Abendsegler** ist eine baumbewohnende Fledermausart, er kann aber auch alternativ Hochhäuser besiedeln und hält dort auch seinen Winterschlaf.

Netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*) Toto je častý druh, osidluje lesy, ale i vysoké stavby ve městech, kde tráví také svůj zimní spánek.

Die **Mopsfledermaus** ist im Bayerischen Wald und im Böhmerwald verbreitet. Diese waldbewohnende Art, die ihre besonders engen Quartiere unter abgeplatzter Rinde sucht, nimmt alternativ aber auch Spalten an Holzscheunen an.

Netopýr černý (*Barbastella barbastellus*) se na Šumavě i v Bavorském lese nachází často. Původně lesní obyvatel žijící v těsných skulinách pod odchlíplou kůrou stromů nachází často domov ve štěrbinách mezi prkny stodol a hospodářských stavení.

Die **Fransenfledermaus** lebt gern in landwirtschaftlichen Nebengebäuden, vor allem in ausgeschlagenen Hohlblocksteinen. Sie besiedelt aber auch Baumhöhlen und Fledermauskästen.

Netopýr řasnatý (*Myotis nattereri*) si oblíbil zvláště hospodářské budovy a obnažené duté tvárnice ve stěnách stodol a chlévů. Nastěhuje se ale i do dutiny stromu, nebo do netopýří budky.

Die **Große Bartfledermaus** lebt – wie ihre Zwillingart, die Kleine Bartfledermaus – auch an Gebäuden, sie wird aber auch im Wald in Fledermauskästen gefunden.

Netopýr brandtův (*Myotis Brandtii*) žije stejně jako jeho menší příbuzný na budovách, ale byl nalezen i v lese v budkách.

Fledermausschutz an Gebäuden - Renovierung

Ochrana netopýřů na budovách - Renovace

In den Sommermonaten, während der Wochenstubenzeit, sind Fledermäuse besonders störungsempfindlich. Die flugunfähigen Jungen können das Quartier nicht verlassen. **Wenn Sie an einem renovierungsbedürftigen Haus Fledermäuse vermuten, dann sollten Sie unbedingt einen Fledermausexperten zu Rate ziehen!** Falls eine Wochenstube festgestellt wird, dann ist es wichtig, folgende Punkte zu beachten:

- Die Renovierung sollte erst erfolgen, nachdem sich die Wochenstube aufgelöst hat
- Das Quartier und seine Einflugöffnungen sollten original erhalten bleiben

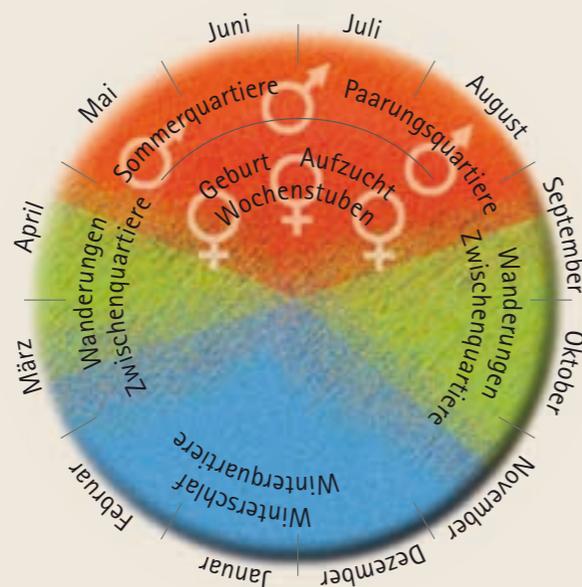
Wenn beim Dachdecken zufällig Fledermäuse gefunden werden, dann bitte sofort die Hotline (siehe Seite 22) anrufen!

V létě v době péče o mlád'ata jsou netopýři obzvláště citliví na rušení. Letu dosud neschopná mlád'ata nemohou svoje stanoviště opustit. **Pokud potřebujete provádět opravy a renovace tam kde jsou usazení netopýři, přizvěte k tomu experta!**

Netopýři kolonie ke svému zachování potřebuje určité podmínky prosíme zachovejte je:

- Renovace může začít až mlád'ata s rodiči mohou odletět
- Místo, kde byli netopýři usazení a výletové otvory mají být zachovány beze změn

Pokud netopýři naleznete pod střechou až po zahájení prací, kontaktujte prosím experta (viz str. 22)!

Wenn eine Fledermaus-wochenstube vorhanden ist, dann sollten in der rot markierten Zeit keine Renovierungsarbeiten am Quartier erfolgen.

V době péče o mlád'ata (červeně značené období) nesmí být žádné stavební úpravy prováděny

Wochenstube des Großen Mausohrs im Dachboden einer Kirche.
Mlád'ata netopýra velkého na půdě kostela.

Bei der Renovierung eines mit Fledermäusen besiedelten Gebäudes sollte immer ein Fledermausbetreuer zu Rate gezogen werden.
V budovách, kde sídlí netopýři musí být před renovací přizván k poradě specialista na jejich ochranu.

Wenige Tage altes Jungtier der Fransenfledermaus.
Několik dní stará mlád'ata netopýra řasnatého.

Fledermausschutz an Gebäuden

Fledermaushilfen am Haus

Ochrana netopýrů v budovách a domech

Es gibt verschiedene Möglichkeiten, den Fledermäusen Quartiere am Haus oder am Nebengebäude zu bieten. Grundsätzlich sollte vermieden werden:

- Holzverschalungen und Einflugöffnungen zu vergittern
- Katzen zu nah an die Ausflugsöffnung zu lassen

Zusätzlich sind folgende Maßnahmen erfolgsversprechend:

- Anbringen von Fledermausziegeln im nicht gedämmten Dach
- Vor allem an älteren landwirtschaftlichen Nebengebäuden nicht alle Löcher ausgeschlagener Hohlblocksteine verputzen
- Herstellen einer Fledermausöffnung (5 cm hoch, 10 cm breit) im Dachboden
- Anbringen von Fledermausbrettern und unterschiedlicher Flachkästen an den Gebäuden und in den Dachböden

Existuje mnoho možností jak na domech ,nebo hospodářských budovách nabídnout netopýrům úkryty. V zásadě je nutné se vyvarovat:

- zakrytí vletových otvorů a dřevěných prvků na fasádě
- omítnutí otvorů ve tvárnících

Dodatečná opatření k ochraně netopýrů:

- zabránit přístupu koček ke vletovým otvorům
- zabudování průletových cihel ke zpřístupnění nevyužité půdy
- vytvoření vletového otvoru např. ve štítu (5x10 cm)
- instalace netopýřích budek na příhodná místa kolem budovy (pod převis střechy)

Fledermausflachkästen (selbstgebaut aus Holz oder gekauft aus Holzbeton) am Haus oder an den Nebengebäuden werden von vielen Fledermausarten (hier eine Mopsfledermauskolonie) gerne angenommen. Diese Kästen sollten in mindestens 2 Meter Höhe (je höher, desto besser) angebracht werden. Die Anbringung von zwei Kästen, ein Kasten in sonniger Lage (Süden) und ein Kasten in halbschattiger Lage (Schatten unter dem Dachvorstand oder Ost/West Lage) ist optimal.

Netopýři budky (Doma z prken vyrobené, nebo dřevobetonové koupené v obchodě) věšíme na stěny domů, nebo stodol apod. Tyto budky netopýři velmi rádi osídlí (zde kolonie Netopýrů černých). Budky věšíme nejméně 2 metry nad zem – čím výše, tím lépe.

Spezielle Fledermausziegel ermöglichen den Fledermäusen die Besiedelung von Dachböden oder wie hier von Stall- und Hauswänden.

Speziellni „netopýři cihly“ umožní netopýrům osídlit půdňi prostor, nebo jako zde – stěnu stáje, nebo domu.

Holzverschalungen sind wie beschädigte Hohlblocksteine beliebte Fledermausquartiere.

Dřevěná obložení, nebo obnažené dutiny ve zdech jsou oblíbenými úkryty netopýrů.

Fledermausschutz an Gebäuden - Bauanleitungen und Bezugsquellen

Ochrana netopýřů na budovách - stavební úpravy a návody

Mögliche Bezugsquellen für Fledermauskästen:
Netopýři budky nakoupíte zde:

Schwegler GmbH
Heinkelstrasse 35
73614 Schorndorf
Tel.: 07181-977450
E-Mail: info@schwegler-natur.de
www.schwegler-natur.de

Naturschutzbedarf Strobel
Nitschker Str. 29
04626 Schmölln
Tel. 034491/81877
Fax 034491/55618
E-mail: info@naturschutzbedarf-strobel.de
www.naturschutzbedarf-strobel.de

Dipl.- Ing. Klaus Hasselfeldt
Hauptstraße 86a
24869 Dörpstedt / Bünge
Tel. 04627 - 18 49 61 / 62
Fax 04627-18 40 240
Mobil 0172 - 81 25 800
E-mail: info@hasselfeldt-naturschutz.de
www.hasselfeldt-naturschutz.de

Weitere Informationen erhalten Sie bei den Kontaktadressen.
Další informace obdržíte na kontaktních adresách.
(siehe Seite 22) (viz str. 22)

Beispiele für Fledermauskästen und -bretter, die als künstliche Sommerquartiere geeignet sind:

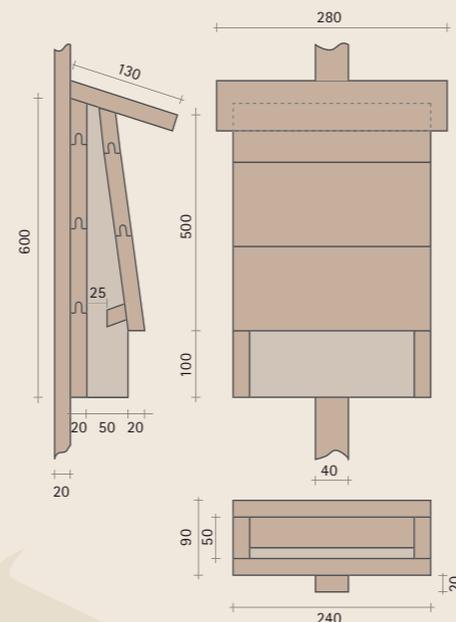
Příklad využití budky jako letního bytu pro netopýry:

Stratmann-Fledermausflachkasten

Stratmannův typ budky

Dieser Flachkasten kann an Gebäuden und an Bäumen angebracht werden.

Tyto ploché budky je možno použít na budovách i na stromech.

- Bretter: Stärke 18-20 mm mit Nut und Feder, ungehobelt, unbehandelt
- Befestigungsleiste mindestens 20 x 40 mm
- Verjüngung der 25 mm breiten Einflugöffnung nach oben auf etwa 15 mm
- Obere Hälfte und Dach mit unbesandeter Dachpappe überziehen
- An den Innenseiten eventuell zusätzlich Sägerillen anbringen, damit sich die Fledermäuse gut festkrallen können
- Prkna: Síla 18-20 mm s drážkou a perem, nehoblovaná, nenatřená
- Upevňovací lat': nejméně 20 x 40 mm
- Zúžení 25 mm širokého vletového otvoru na asi 15 mm (nahoru)
- Horní polovinu a stříšku pokryjte nepískovanou lepenkou
- Vnitřní stěnu je dobré opatřit vodorovnými rýhami, aby se mohli netopýři zachytit

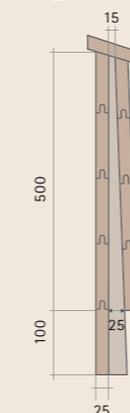
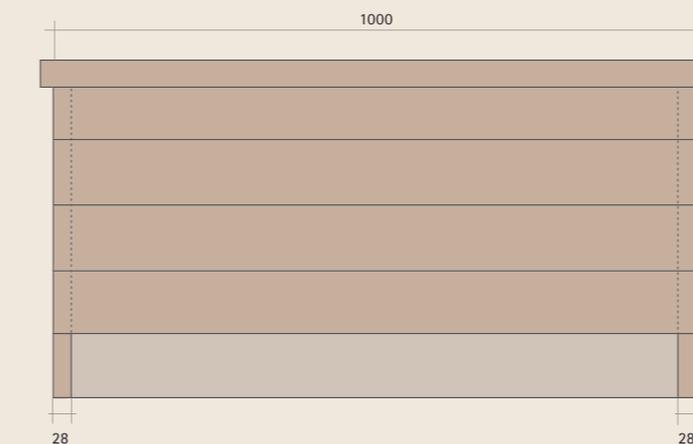
Fledermausbrett

Netopýři prkno

Fledermausbretter sind künstliche Ersatzquartiere für Spalten bewohnende Fledermausarten. Sie können in Dachböden oder an Außenwänden von Gebäuden angebracht werden.

Netopýři prkna jsou náhradní úkryty pro ty druhy netopýřů, které se ukrývají ve spárách a puklinách. Mohou být použity na půdách, nebo na vnějších stěnách budov.

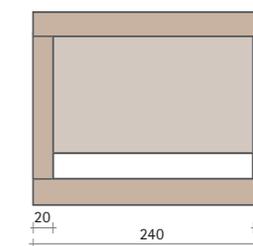
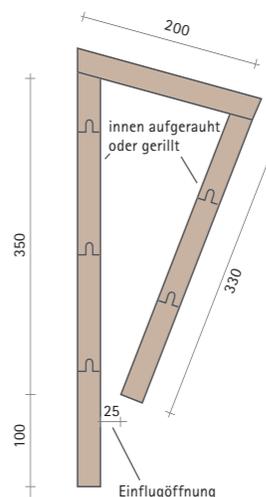
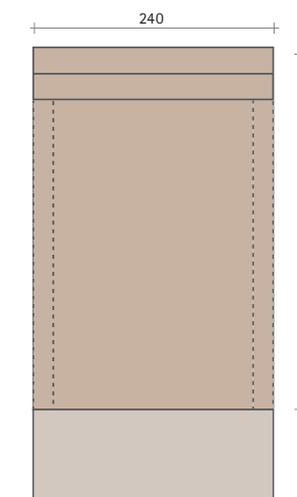
- Bretter: Stärke 24 mm mit Nut und Feder, ungehobelt, unbehandelt
- Verjüngung der 25 mm breiten Einflugöffnung nach oben auf etwa 15 mm
- Prkna: Síla 24 mm s drážkou a perem, nehoblovaná, nenatřená
- Zúžení 25 mm širokého vletového otvoru na asi 15 mm (nahoru)

Morgenroth/Lenz-Fledermaushöhlenkasten

Typ budky Morgenroth/Lenz

Dieser Kasten ist für die Anbringung an Bäumen und Gebäuden geeignet.

Tyto budky jsou určeny k použití na stromech i budovách.

- Bretter: Stärke 24 mm mit Nut und Feder, ungehobelt, unbehandelt
- Dach mit leichter Schräge
- Obere Hälfte und Dach mit unbesandeter Dachpappe überziehen
- An den Innenseiten eventuell zusätzlich Sägerillen anbringen, damit sich die Fledermäuse gut festkrallen können
- Prkna: Síla 24 mm s drážkou a perem, nehoblovaná, nenatřená
- Střecha s malým sklonem
- Horní polovinu a stříšku pokryjte nepískovanou lepenkou
- Vnitřní stranu opatřete vodorovnými rýhami, aby se mohli netopýři dobře zachytit

Fledermausschutz in Kirchen

Neben den bereits genannten Maßnahmen für Gebäudefledermäuse müssen bei Kirchenfledermäusen einige weitere Punkte beachtet werden:

- Bei Begasungen und Renovierungen: Fledermausexperten einschalten!
- Begasungen und Renovierungen nicht in der Wochenstubezeit
- Begasungen bei besetztem Quartier nur mit Absauganlage
- Insektenbekämpfung nur mit fledermausverträglichen Mitteln im Herbst/Winter; Hangplätze aussparen, Bohrlochtränkung
- Verbindung zwischen Turm und Dachboden sollte bleiben
- Möglichst wenig Hinterlüftung, vor allem im oberen Drittel des Daches
- Anbringung von Fledermausziegeln und Fledermausbrettern im Dachraum
- Anbringung von Einflugöffnungen in vergitterte Schallöffnungen des Turms

Ochrana netopýrů v kostelích

Vedle již zmíněných opatření na budovách, musí být v případě kostelů vzato v úvahu ještě několik dalších hledisek:

- při fumigaci a rekonstrukci objektů kontaktujte ochránce netopýrů
- fumigace a rekonstrukce neprovádějte v době péče o mlád'ata
- fumigace při obsazených úkrytech provádějte jen s odsáváním
- ochranu proti hmyzím škůdcům provádějte na podzim a v zimě s nejedovatými prostředky pro netopýry
- závrtý po dřevokazném hmyzu vystříkejte, spáry vyškrabte
- propojení mezi věžními prostory a lodí kostela má být zachováno
- Vrchní třetinu krovu pokud možno neodvětrávat, zabránit průvanu
- instalujte pod střechu děrované cihly pro netopýry
- zříd'te výletové otvory ze zasít'ovaných oken kostelních věží
- ve krovech upevněte vodorovná prkna na která se mohou netopýři zavěsit

Kirchenfledermäuse wollen möglichst „bequeme“ Einflugmöglichkeiten.

„Kostelní druhy“ netopýrů upřednostňují prostorné výletové otvory.

Einflugöffnungen in vergitterte Türme sollten mindestens 5 cm hoch und 10 cm breit sein.

Výletové otvory ze zamřížovaných věžních oken musí být nejméně 5 cm vysoké a 10 cm široké.

Fledermausbretter im Dachboden können Spalten bewohnende Fledermäuse fördern.

Netopýři prkna ve krovu pomohou hlavně druhům vyhledávajícím spáry.

Kirchen sind für einige spezialisierte Fledermausarten überlebensnotwendige Quartiere. Es ist ganz wichtig, dass zumindest in Teilbereichen der Wärmestau im Dachboden erhalten bleibt.

Pro spezialované druhy netopýrů jsou kostelní půdy nenahraditelnou ubikací. Je důležité alespoň částečně zachovat teplé prostory na půdách.

Fledermausschutz im Wald Ochrana netopýrů v lese

Typische Waldfledermäuse halten sich das ganze Jahr im Wald auf und besiedeln hauptsächlich Laubbäume. Alternativ können auch spezielle Fledermaushöhlenkästen und Flachkästen oder Vogelnistkästen angenommen werden. Winterschlaf halten die Tiere aber nur in dickwandigen, frostfreien Baumhöhlen.

Kästen ersetzen keine Baumhöhlen, es ist deshalb notwendig, möglichst viel starkes Altholz (weit über das Umtriebsalter hinaus) aus der Nutzung zu nehmen und Totholz stehen zu lassen.

Folgende Maßnahmen sind für Waldfledermäuse sinnvoll:

- Belassung von geschädigten Bäumen und Totholz mit Höhlen/Spalten aller Art und abstehender Baumrinde (mind. 5/ha)
- Keine Nutzung von dickwandigen Altbäumen und Bäumen mit Krüppelwuchs als „Quartierbaumanwärter“ (mind. 5/ha)
- Förderung des Laubholzanteils, Herausnahme von Fichtenverjüngungen
- Belassung und Förderung natürlicher/naturnaher Waldränder
- Anbringung von Flachkästen an Forsthütten und anderen jagdlichen Einrichtungen
- Anbringung von Fledermaushöhlenkästen an starken Bäumen in exponierter freier Lage

Falls bei Baumfällarbeiten Fledermäuse gefunden werden, dann bitte sofort die Hotline (siehe Seite 22) anrufen!

Lesní druhy netopýrů se zdržují v lesích po celý rok a osidlují především listnaté stromy. Někdy osídlí i ptačí budky, zavděčíme se jim ale nejlépe speciálními budkami pro netopýry. Tyto budky ale nemohou sloužit jako zimní úkryty, k tomu slouží jedině a pouze staré stromy, které nabízejí dutiny se silnými nepromrzajícími stěnami.

Proto je velmi důležité tyto staré stromy chránit a ponechávat je jako doupné v porostech.

Následující body ukazují různé způsoby jak je možno netopýrům pomáhat:

- ponecháním poškozených a mrtvých stromů s dutinami, puklinami a odchlíplou kůrou v lesních porostech – (min. 5 ks na 1 ha.)
- přesílené a křivé stromy ponecháváme v porostech bez zpracování
- podporujeme zastoupení listnáčů, odstraňujeme smrkové nálety
- pečujeme o zachování zapojených porostních stěn
- budky pro netopýry zavěšujeme na lovecké chaty, myslivecká zařízení (posedy apod.)
- budky umístíme i na staré silné stromy

Pokud při těžbě dřeva narazíte na stromy s netopýry uvědomte prosím odborníky!

Waldfledermäuse sind auf natürliche Baumhöhlen angewiesen. Fledermauskästen sind nur eine Ersatzlösung und können nicht als Winterquartiere genutzt werden.

Lesní druhy netopýrů jsou odkázány na dutiny ve stromech. Netopýří budky jsou pouze nouzovým řešením, nemohou totiž sloužit jako zimní úkryty.

Muss ein Höhlenbaum z.B. aus Sicherheitsgründen gefällt werden, dann sollte vorher abgeklärt sein, dass sich keine Fledermäuse in den Höhlen aufhalten. Die Baumhöhlen-Abschnitte sollten später mit wasserdichtem Dach und Boden versehen und in der Nähe wieder aufgehängt werden.

Pokud je nutno starý doupný strom odstranit – například z bezpečnostních důvodů, je nutno nejdříve jej prohlédnout, zda není obsazen netopýry. Pokud tam jsou, odřízne se opatrně část s osádkou netopýrů, opatří se střechou a podlahou a umístí se poblíž původního místa.

Fledermäuse können in den Sommermonaten spezielle Fledermauskästen (hier ein „Höhlenkasten“) als Ersatzquartier nutzen.

Přes léto mohou netopýři využít jako náhradní úkryt tyto speciální budky.

Hochsitze eignen sich sehr gut zum Anbringen von Flachkästen.

Lovecké posedy jsou velmi vhodné k umístění plochých budek.

Fledermausschutz im Wald

Günstige Lagen für die Anbringung von Nistkästen sind:

- Waldwege, Waldränder, Lichtungen
- Gewässerränder aller Art
- südlich exponierte locker bestandene Berghänge und Berggipfel
- besonnte Buchen-Hallenwälder und Plenterwälder
- Laub- und Mischwälder mit fehlenden Baumhöhlen
- Laub- und Mischwälder mit nachgewiesenen Fledermausvorkommen

Fledermauskästen sollten möglichst hoch aufgehängt werden (Minimum 2 m Höhe). 3-5 Stück sollten zusammen in einem überschaubaren Areal angebracht werden. Dabei sollten Kästen sowohl in der prallen Sonne (Südlage) als auch im Halbschatten (Ost- und Westlage) hängen. Wichtig ist ein freier Anflug, der durch keine Hindernisse wie Äste oder Zweige gestört wird.

Ochrana netopýřů v lese

Vhodná místa pro umístění netopýřích budek jsou:

- lesní cesty, porostní stěny, mýtiny
- břehy vodních ploch i toků
- jižní expozice horských svahů a temen hor
- Prosluněné staré lužní lesy a staré porosty
- Listnaté a smíšené lesy, kde chybí hnízdní dutiny
- Listnaté a smíšené lesy s prokázaným výskytem netopýřů

Netopýři budky umístíme pokud možno co nejvýše (minimálně 2 m.) Umístíme 3 – 5 budek v jednom areálu, aby byly od sebe na dohled. Pro část budek vybíráme místa s jižní expozicí a část umístíme do polostínu (západní, nebo východní expozice) nejlépe pod přesah střechy.

Neben einem sicheren Unterschlupf benötigen Fledermäuse ein ausreichendes Nahrungsangebot. Sie sind dabei nicht wählerisch, benötigen aber im Sommer große Mengen an Insekten: Große und kleine Käfer, Falter, Motten, Fliegen, Stechmücken und sogar Spinnen werden von ihnen vertilgt. Der aus unverdauten Insektenteilen bestehende Fledermauskot ist übrigens ein exzellenter Gartendünger!

Alles was der Förderung der heimischen Insektenwelt dient, hilft deshalb auch den Fledermäusen:

- Giftfreies, ökologisches Wirtschaften im Garten und in der Landwirtschaft
- Erhalt und Neuanlage von Streuobstwiesen und Alleen
- Erhalt und Neuanpflanzung von Hecken
- Anpflanzung vieler einheimischer blühender Büsche und Bäume im Garten
- Ansaat einer heimischen Blumenwiese statt Rasen
- Anlage bzw. Renaturierung von Gewässern mit begleitendem Gehölzsaum

Bitte verwenden Sie keine Klebefallen im Stall und Garten! Jagende Fledermäuse bleiben daran hängen. In diesem Fall bitte die Hotline (siehe Seite 22) anrufen! Auch Schutznetze für Obstbäume können für Fledermäuse zur tödlichen Falle werden.

Vedle úkrytových možností potřebují netopýři také loviště s dostatečnou nabídkou potravy. Nejsou nijak vybíraví, ale potřebují v letním období velké množství hmyzu: malé i velké brouky, motýly, můry, mouchy, jepice, komáry a také pavouky. Moderní využívání insekticidů v zemědělství a v zahradách otráví velká množství hmyzu a netopýři na to doplácí. Takže lze říci, že to co svědčí našemu domácímu hmyzu, svědčí i netopýřům:

- ekologické – jeduprosté hospodaření v zahradách i v zemědělství
- udržování a obnova alejí a luk
- zřizování a údržba vysokých živých plotů
- výsadba kvetoucích keřů a stromů v zahradách
- upřednostňování květnatých luk před trávničky
- obnovova a revitalizace vodních toků a břehových porostů

Pro netopýry jsou nebezpečné i lepové nástrahy ve stodolách a hospodářských objektech, ale i sítě k ochraně ovocných stromů mohou být pro netopýry smrtelnou pastí.

Im Winter nutzen Fledermäuse neben Baumhöhlen auch Erdkeller, Stollen und Höhlen als Winterquartier. Die Fledermäuse sollten im Winterquartier ungestört bleiben. Folgende Schutzmaßnahmen können für winterschlafende Fledermäuse durchgeführt werden:

- Eine Einflugöffnung für verschlossene Erdkeller und Stollen schaffen (5 cm hoch, 20 cm breit, im oberen Drittel – Am Boden: Durchschlupf von 5 x 5 cm für Amphibien und Reptilien)
- Offene und frei zugängliche kleine Keller mit Tür (Einflugöffnung nicht vergessen!) verschließen
- Große Stollen bitte melden (Hotline, siehe Seite 22). Diese sollten mit einbruchssicheren Gittern (zumindest für die Winterzeit) verschlossen werden
- Anbringen von Hohlblocksteinen und Ziegeln als Unterschlupf
- Keine Begehung von Winterquartieren v.a. mit Fackeln oder Öllampen, kein Feuer
- Keine Trockenlegung von Erdkellern
- Schaffung von Winterquartieren in Gegenden ohne oder mit wenig natürlichen Höhlen

Jako zimoviště využívají netopýři kromě dutin ve stromech staré sklepy, opuštěné štoly a důlní díla i jeskyně. Hlavní je pro ně klid pro zimní spánek:

- Zajištění zimního klidu je nejlépe provést uzavřením vstupu do výše uvedených prostor
- pevnou mříží, nebo dveřmi, ve kterých je ale potřeba ponechat v horní třetině
- výletový otvor. (5 cm vysoký a 20 cm široký – U země pak ponecháváme otvor 5 x 5 cm jako průchod pro obojživelníky)
- otevřené a přístupné malé sklepy opatřit dveřmi (Nezapomenout ponechat vletový otvor!)
- nahlašte staré opuštěné štoly – tyto musí být uzavřeny pevnou mříží – (minimálně přes zimu!)
- vystavte z velkých kamenů a cihel štěrbinové úkryty
- nerušte netopýry při zimním spánku! V žádném případě si nesvit'te pochodněmi, olejovými lampami, nebo jakýmkoli ohněm!
- nevysušujte sklepení
- v místech kde je nedostatek přirozených úkrytů, budujte umělé

Größere Stollen und Höhlen sollten mit Gittern versperrt werden. In spaltenarmen Winterquartieren finden Fledermäuse Unterschlupf in Hohlblocksteinen oder Ziegeln, die möglichst hoch an den Wänden angebracht werden sollten.

Staré štoly musí být opatřeny mříží. V uměle vybudovaných štěrbinových úkrytech z kamenných bloků a cihel najdou netopýři zimní útluky.

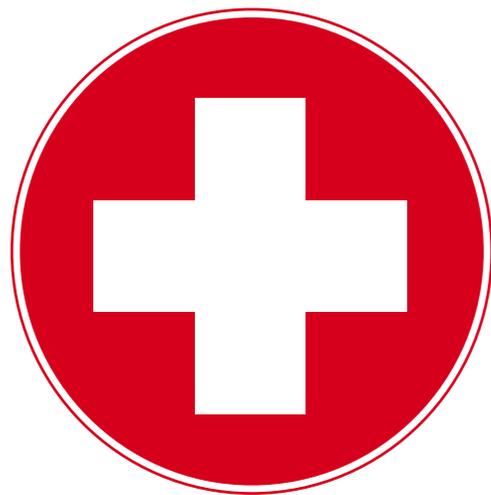
Winterquartiere für Fledermäuse

Zimoviště pro netopýry

FLEDERMAUSWINTERQUARTIER
Bitte keine Störung in der
Zeit vom 01.10. bis 30.04.
Gemeinde Rattenberg Naturspark

Kleinere Erdkeller sollten mit einer Türe verschlossen werden. Malé sklípky mají být uzavřeny dveřmi.

Hotline: 0175/7304055

Kontaktadressen:
Kontaktní adresy:

Susanne Morgenroth
Holzhaus 2, 94265 Patersdorf
E-mail: smorgenroth@vr-web.de
Tel./Fax +49 (0)9923 842933
Mobil +49 (0)175 7304055

Naturpark Bayerischer Wald e.V.
Infozentrum 3, 94227 Zwiesel
E-mail: naturpark-bayer-wald@t-online
Tel. +49 (0)9922 802480
Fax +49 (0)9922 802481

Dr. Andreas Zahn
Koordinationsstelle für Fledermausschutz Südbayern
Hermann-Löns-Str. 4, 84479 Waldkraiburg
E-mail: Andreas.Zahn@iiv.de
Tel. +49 (0)8638 86117
Fax +49 (0)8638 882168

RNDr. Ludek Bufka
Sprava NP a CHKO Sumava
341 92 Kašperské Hory
E-mail: ludek.bufka@npsumava.cz
Tel. +420 376 582 580
Mobil +420 731 530 246
Fax +420 376 582 493

„Erste Hilfe“ für Fledermäuse „První pomoc“ pro netopýry

Zu allen Jahreszeiten, aber vor allem im Sommer und Herbst verirren sich Fledermäuse manchmal ins Haus oder es werden geschwächte, verletzte Fledermäuse gefunden. In so einem Fall sollten Sie Folgendes tun:

- Fledermaus verfliegt sich im Haus: Licht aus, Fenster auf, bei gutem Wetter fliegt sie selbst wieder hinaus. Vorsichtshalber Fenster noch ein paar Tage gekippt lassen
- Fledermaus liegt auf dem Boden: Tier mit Sieb oder Handschuh (von oben greifen) aufheben und vor Katzen retten. Manche Tiere waren nur im Tagesschlaf und werden abends wieder fit
- Handelt es sich um ein Jungtier (siehe Bild rechts oben) dann sollte ganz schnell nach der dazu gehörigen Wochenstube gesucht werden. Das Junge sollte gleich wieder vorsichtig dorthin zurückgesetzt werden!
- Wenn es sich um ein Katzenopfer (z.B. Löcher im Flügel) handelt, dann muss ein Tierarzt mit Antibiotika helfen
- Fledermaus wurde Unfallopfer und ist sichtbar verletzt: Tierarzt zu Rate ziehen, bei Brüchen am Ober- oder Unterarm ist es besser, die Fledermaus einzuschläfern
- Fledermaus wird im Winter gefunden: An kühlen Ort (z.B. Keller) verbringen und Hotline bzw. bei Kontaktadressen anrufen!

Die Fledermaus sollte in einen verschließbaren Behälter (z.B. Karton mit Luftlöchern) – in welchen ein gefaltetes Tuch gelegt wurde – gesetzt werden. Als Notversorgung kann man ihr mit Pinsel oder Spritze handwarmes Wasser oder Dosenmilch anbieten (siehe Bild rechts unten).

Bei Fragen wenden Sie sich bitte an die Hotline oder die Kontaktadressen.
Mehr Infos gibt es auch auf unserer Homepage:
www.fledermaus-bayern.de

Wenige Tage alte Jungtiere haben noch kein Fell, ältere Jungtiere können anhand eines dunklen Punktes auf der Unterlippe erkannt werden. Junge Fledermäuse müssen unbedingt warm gehalten werden.

Několik dní stará mlád'ata nemají ještě žádnou srst. Starší mlád'ata poznáme podle tmavého puntíku na spodním rtu. Mlád'ata musí být bezpodmínečně chována v teple.

Po celý rok, ale hlavně v létě a na podzim mohou netopýři zalétnout omylem do bytů, nebo bývají nalezeni zranění či vysilení jedinci. V takovém případě jsou zde následující rady:

- Pokud netopýr vlétne do místnosti zhasněte světlo a nechte otevřené okno. Za dobrého počasí vyletí netopýr zase sám ven. Pokud možno – nechte pár dní okno v pootevřeném větracím režimu
- Když netopýra nalezneme ležet na zemi, opatrně ho nabere např. na lopatku, nebo ho zvedneme (v rukavici-úchop shora) a zachráníme ho tak před kočkami. Zvířata takto často jen spí a večer budou opět fit
- Pokud nalezneme na zemi mládě, musíme co nejrychleji najít místo odkud spadlo a opatrně ho vrátit zpátky
- Pokud je netopýr zraněný – např. kočkou a má potřhaná křídla, musí pomoci veterinář
- Rovněž pokud se nalezne netopýr např. s polámanými kostmi je potřeba se poradit s veterinářem
- Nalezneme-li netopýra v zimě, necháme ho v klidu a v chladu a zavoláme odbornou pomoc

Netopýra přepravujeme v prodyšně uzavřené kartonové krabici, kam ho položíme na kus staré tkaniny. Jako nouzovou pomoc mu můžeme nabídnout vlažnou vodu, nebo kondenzované mléko (– např. kapátkem, nebo pinzetou).

Informace naleznete také na našich internetových stránkách pod Homepage: www.fledermaus-bayern.de
České dotazy prosíme na adresu E-mail:
ludek.bufka@npsumava.cz

